

Ds. G. H. KERSTEN

DE
GEREFORMEERDE
DOGMATIEK

voor de gemeenten toegelicht

DEEL II.

1966

N.V. UITGEVERIJ „DE BANIER” UTRECHT

VAN DEN MIDDELAAR

(Vervolg)

V.

DE STATEN DES MIDDELAARS.

De Staten des Middelaars doelen op de onderscheiden verhouding, waarin Hij stond tot het recht Gods. Deze verhouding kan slechts tweeërlei zijn, n.l. òf die van een schuldenaar òf die van een vrijgesprokene. Alzoo zijn er slechts twee staten in de Middelaarsbediening van Christus te onderscheiden¹⁾. Hij was om de zonden Zijner uitverkorenen een Schuldenaar aan het recht Gods in *den staat Zijner vernedering* en, hebbend aan dat recht volkomen genoeg gedaan, is Hij voor het recht Gods vrij in den *staat Zijner verhooving*. Van beide staten spreekt:

Psalm 110 : 7: Hij zal op den weg uit de beek drinken, daarom zal Hij het hoofd omhoog heffen.

Jes. 53 : 10: Als Zijn ziel Zich tot een schuldoffer gesteld zal hebben, zoo zal Hij zaad zien; Hij zal de dagen verlengen en het welbehagen des Heeren zal door Zijn hand gelukkiglijk voortgaan.

Luc. 24 : 26: Moest de Christus niet deze dingen lijden en alzoo in Zijn heerlijkheid ingaan?

Phil. 2 : 7—9: Hij heeft Zichzelven vernietigd, de gestaltenis eens dienstknechts aangenomen hebbende; ... daarom heeft Hem ook God uitermate verhoogd.

Beide staten betreffen *den Persoon* des Middelaars. Hij is vernederd tot den dood en daarna verhoogd aan de rechterhand des Vaders. Nòch de vernedering, nòch de verhooving is dan ook te betrekken tot de Goddelijke natuur, op Zichzelf beschouwd, daar God niet vernederd kan worden, noch verhoogd. *Als Middelaar* echter heeft Hij, Die God is en onveranderd God blijft in der eeuwigheid, Zichzelven in de aangenomen menschelijke natuur vernederd en is Hij, de Middelaar Gods en der menschen, verhoogd. *De Lutherschen* zeggen: deze staten

¹⁾ Ursinum, Schatboek Zond. 15. Synopsis 27. 1. 2. A. Marck, Merch 21, 2. v. Maastricht, Godgel. V, 8. Aeg. Francken, II, 21. Brakel, Red. Gods. I, 22. Kuypor, dlet. dogm. III, De Mediat. Stat. § 1—57 v.v.

gelden alleen de menselijke natuur, doch zij betreffen beide naturen in den Persoon des Middelaars. Hij heeft Zijn Godheid verborgen achter het voorhangsel Zijner menselijke natuur en Zich in ziel en lichaam het lijden en den dood onderworpen.

Zoo is te verstaan, wat Paulus schrijft:

Phil. 2 : 6, 7: Die in de gestaltenis Gods zijnde, geen roof geacht heeft Gode evengelijk te zijn; maar heeft Zichzelven vernietigd, de gestaltenis eens dienstknechts aangenomen hebbende, en is den menschen gelijk geworden.

De vernietiging kan niet beduiden, dat de Zoon ophield God te zijn. Hij is met den Vader en den Heiligen Geest van eeuwigheid tot eeuwigheid God, boven al te prijzen in der eeuwigheid. Hij heeft *niet Zijn bestaan* vernietigd, noch het *bezitten* Zijner onveranderlijke en nimmer te verminderen heerlijkheid. De ontleding waarvan in dezen tekst wordt gesproken, betreft de openbaring en het gebruik van des Zoons heerlijkheid en majesteit. Gods eigen en natuurlijke Zoon kwam in de *gestaltenis van een dienstknecht*. Paulus onderscheidt twee „gestaltenissen“, n.l. de gestaltenis Gods en de gestaltenis van een dienstknecht. In de gestaltenis Gods zijnde, heeft Christus het geen roof geacht Gode evengelijk te zijn. Hij was en is en blijft waarachtig God. Maar Hij werd uit soevereine, eeuwige liefde Zijns Vaders Knecht (Jes. 42 : 1). In deze dienstknechtelijke gestalte is Hij op aarde gekomen, geworden uit een vrouw, geworden onder de wet; den menschen gelijk. Hij was *eeuwig God* en werd geboren in de volheid des tijds; Hij was *de Almachtige* en werd, overheerscht door Zijn vijanden, gebonden en gekruist; Hij was *de Volheerlijke*, voor Wien de engelen het aangezicht met twee van hun vleugelen bedekken, en Hij werd de verachte en de onwaardigste der menschen; Hij was *de Alwetende* en Hij nam toe in kennis en wijsheid. De „vernietiging“ hield mitsdien in: en de verberging Zijner Godheid achter het voorhangsel Zijner menselijke natuur en het afleggen van het gebruik Zijner Goddelijke volmaaktheden in den staat Zijner vernedering.

Hij vernietigde *Zichzelf*. Die vernietiging was niet het werk van menschen, noch van satan; dezen waren slechts instrumenten, voor zoover noodig om de vernedering van Christus te volvoeren. Doch wat zouden zij allen tegen Hem vermogen zonder Zijn wil? Hij vernietigde *Zichzelf*, in volkomen vermaking in het welbehagen des Vaders, om door de diepte van den val heen, Zijn uitverkorenen tot de eeuwige zaligheid te brengen. Daartoe heeft Hij de gestaltenis van een dienstknecht *aangenomen*. In die gestaltenis kwam Hij, ontvanger van den Hei-

ligen Geest en geboren uit de maagd Maria, den menschen gelijk geworden.

De gansche vernedering was dus het werk van den Goddelijken Persoon en heeft daardoor een eeuwige waardij verkregen. Zoo ook is de verhooging van Christus niet een verhooging van Zijn Goddelijke natuur, wijl Hij naar Zijn Godheid niet in heerlijkheid kan toenemen. *De Persoon des Middelaars* is uit Zijn dienstknechtelijke gestalte verheerlijkt met de heerlijkheid, die Hij, als de Tweede Persoon in het Goddelijk Wezen had, eer de wereld was (Joh. 17 : 5). Was in den staat der vernedering die heerlijkheid verborgen, thans blinkt zij in den hemel volkomen uit, en zal zij eens van allen gezien worden; ook van degenen, die Hem doorstoken hebben.

Op deze wijze hebben de Gereformeerde theologen steeds van de vernedering des Middelaars gehandeld, al is er bij hen eenig verschil in voorstelling. Zoo spreekt *Fr. Junius*, nadat hij vastgesteld heeft, dat de vernedering niet slechts betrekking heeft op de menselijke natuur van Christus, maar op den Persoon van den God-mensch naar beide naturen en met behoud van het onderscheid in handelingen en eigenschappen, dat Christus Zich naar de Goddelijke natuur vernederd heeft:

- 1e. voorzoover Hij dat lijden der menselijke natuur gewild heeft en
- 2e. voorzoover Hij in de menselijke natuur, waarin Hij waarlijk onze zwakheden onderworpen was, Zijn heerlijkheid en majesteit den menschen niet heeft getoond, om de verborgenheid van de verlossing te volbrengen ¹⁾.

Zoo ook spraken *à Marck* ²⁾, *De Moor* ³⁾. Kort en duidelijk drukt *Amesius* zich uit, als hij zegt: „Deze vernedering is niet eigenlijk van de Goddelijke natuur en Persoon, maar van den Middelaar, den God-mensch, geweest“ ⁴⁾. In dienzelfden zin spreekt *Brakel* ⁵⁾. *Gravemeyer* schrijft de vernedering beide naturen toe ⁶⁾.

Tot de allerdiepste vernedering, waarin de Heere Jezus moest ingaan, daalde Hij echter niet ineens af. Langs *trappen* daalde Hij af tot in den dood des kruises. En alzoo ook klom Hij niet van stonden aan op in de volkomen heerlijkheid van Zijn eeuwi-

¹⁾ Fr. Junius, A. w., p. 298.

²⁾ A Marck, Merch 21, 4.

³⁾ De Moor IV, 21, 4.

⁴⁾ Amesius I, 20, 2.

⁵⁾ Brakel Red. Gods. I, 22, 2.

⁶⁾ Gravemeyer, Loerboek XII, 2-10.

gen triumf. Deze toeft zelfs tot den jongsten dag. Ook in den staat Zijner verhooving onderscheiden wij trappen langs welke Hij opging.

De Synopsis ¹⁾ noemt drie trappen, n.l. a. de kruisiging met voorafgaand lijden en volgend sterven; b. de begrafenis; c. de nederdaling ter hel. Ook *Bastingius* ²⁾ en *Owen* ³⁾ stellen drie trappen. Deze laatste onderscheidt: 1. de menschwording; 2. Zijn gehoorzaamheid of vervulling van de geheele wet, moreel en ceremonieel; 3. Zijn lijden tot in den dood. *Maresius* onderscheidde vier trappen in de vernedering van Christus ⁴⁾, ook *Voetius* ⁵⁾, *Smijtegeldt* ⁶⁾. Door de nederige geboorte als afzonderlijke trap te stellen, komen o.a. *Ursinus* (in zijn Schatboek), *Brakel*, *Hellenbroek*, *Francken*, *Gravemeyer* tot vijf trappen; *Van Mastricht*, à *Marck* en *De Moor* onderscheiden zelfs een zestal. Sluiten wij ons aan bij hen, die vijf trappen in de vernedering van Christus stellen, dan zijn:

de trappen Zijner vernedering:

Zijn nederige geboorte; Zijn lijden; Zijn dood; Zijn begrafenis; Zijn nederdaling ter hel;

de trappen Zijner verhooving:

Zijn opstanding; Zijn hemelvaart; Zijn zitting ter rechterhand Gods; Zijn wederkomst ten oordeel.

Bij deze indeeling leggen wij er nadruk op, dat de *nederdaling ter hel* behoort tot den staat der vernedering. *De Roomsche kerk* rekent deze trap tot de verhooving; ook *Luther* deed dit, hoewel in ander opzicht. Bij het desbetreffend hoofdstuk komen wij hier nader op terug. Hier zij het voldoende, vast te stellen, dat door de nederdaling ter hel niet anders verstaan wordt dan het dragen der helse smarten vóór het sterven en dat zij dus behoorde tot de vernedering van Christus.

Van Zijn nederige geboorte.

De eerste trap van de vernedering des Middelaars is Zijn nederige geboorte uit Maria. De menschwording op zichzelf beschouwd, behoort echter tot de bekwaammaking tot het Middelaarsambt en is niet als vernedering aan te merken ⁷⁾.

¹⁾ Synopsis 27, 4.

²⁾ Bastingius, Heid. Cat. 169.

³⁾ Owen, Works 1862, I, 464.

⁴⁾ Maresius 9, 39.

⁵⁾ Voetius, Catech. Zond. 17.

⁶⁾ Smijtegeldt Maand. Cat. 112.

⁷⁾ Gravemeyer, die zich op enkele andere theologen beroept, neemt de menschwording zelve als de eerste trap der vernedering. Leerboek III, 10.

De vraag is toch niet, of de vernedering een verlaging is van den Tweeden Persoon in het Goddelijk Wezen, want God kan, zoo wij reeds opmerkten, nòch vernederd, nòch verhoogd worden. Waarom het in dit hoofdstuk gaat, is de vernedering van den Middelaar. Deze heeft twee naturen: Hij is waarachtig God en waarachtig mensch. Mitsdien kon de vernedering eerst aanvangen, als Hij de menschelijke natuur in ontvangenis en geboorte aanvaard heeft. De geboorte, op zichzelf beschouwd, is dan ook de bekwaammaking van den Middelaar, Die van eeuwigheid is verordineerd en in den tijd bekwaam gemaakt. Hem zijn de ooren doorboord (Ps. 40), d.w.z. het lichaam is Hem toe bereid (Hebr. 10 : 5).

Deze geboorte was echter vernedering voor Hem vanwege den geringen staat, waarin Hij op aarde kwam: geboren uit een geringe en verachte maagd; in een stal; in doeken gewonden en nederliggende in de kribbe ¹⁾.

2 Cor. 8 : 9: Hij is om uwentwil arm geworden, daar Hij rijk was.

Deze menschwording wordt door Paulus genoemd: *de verborgenheid der godzaligheid* (1 Tim. 3 : 16), omdat God is geopenbaard in het vleesch en zij door de krachtdadige, wondervolle werking des Heiligen Geestes is gewrocht. Als een wolk heeft de Geest Maria overschaduwd (Luc. 1 : 35) en haar bevrucht.

Geen nieuwe schepping.

De menschelijke natuur van Christus was mitsdien geen nieuwe schepping Gods als Adam was; de Heilige Geest heeft in Maria niet een hemelsche substantie ingestort, doch haar, zonder 's mans toedoen bevrucht.

Luc. 1 : 35: De Heilige Geest zal over u komen en de kracht des Allerhoogsten zal u overschaduwen.

Die menschelijke natuur was vleesch en bloed van Maria, die „maagd bleef al den tijd harer dracht, in welke het lichaam op de gewone wijze aller menschen groeide; zij was maagd, toen

¹⁾ Synopsis II, 50. Ursinus Schatb. Zond. 14. A Marck, Merch 22-6. M. Leidekker 280. De Moor, Comm. IV, 21-6. Brakel, Red. Godsd. XXII, 2. Justus Vermeer, Heid. Cat. Zond. 14. Bavinck, Ger. Dogm. III, 337. Kuyper, De Vleeschw. des Woords 38, 141. Kuyper, dict. dogm. III, IV. De Mediat. Sta. bbuk § 1-65. De *Ethischen*: de menschw. op zichzelf geen humilatio voor den Zoon Gods; alleen het aannemen van de verzwakte menschelijke natuur. Door de Incarnatie vernedert Hij Zichzelf.

zij Christus na verloop van den gewonen tijd op gewone wijze baarde" ¹⁾ en Hem „met smarten" voortgebracht heeft.

Tegen vele secten heeft de oude Christelijke kerk niet alleen de Godheid van Christus, die o.m. door de Joden, als de *Ebionieten*, geloofend werd, maar ook Zijn ware menselijke natuur moeten verdedigen.

De Gnostieken, ontstaan uit een vermenging van Joden, heiden- en Christendom, wier eerste vertegenwoordiger *Cerinthus* was, tijdgenoot van den apostel Johannes, door wien hij in diens eersten Zendbrief bestreden is, leerden dat de Heere Jezus slechts een schijn-lichaam had aangenomen. *Marcion* ²⁾, die het bestaan van twee goden leerde, sprak van Christus als een aeon (een half-God) en loochende eveneens Zijn ware menselijke natuur. *Valentinus* (135) wilde, dat Christus een heerlijk, geestelijk lichaam uit den hemel had medegebracht. *De Manicheeën*, volgelingen van Manes, die in 276 gekruist is, leerden een dubbelen Jezus: één, die in een schijn-lichaam op aarde verschenen is, en één uit een vrouw geboren, een afge-zant des duivels, die aan het kruis genageld werd.

Stonden deze bestrijders van de menschwording van den Zone Gods, buiten de kerk, ook uit haar midden kwamen ernstige dwalingen op. Wilt *Arius* ³⁾ de Godheid des Zoons loochende, kon hij niet erkennen, dat de Tweede Persoon in het Goddelijk Wezen onze natuur heeft aangenomen en stelde deze ketter daarvoor in de plaats, dat Christus in een menselijk lichaam verschenen was, zonder ziel. *Apollinaris*, bisschop van Laodicea, beschouwde den mensch als te bestaan uit drie deelen, ziel, lichaam en geest en leerde nu, hoewel Christus als God erkennend, dat Hij geen volledige menselijke natuur had aangenomen, doch Zijn Godheid in de plaats van den geest geweest is. Het 2e Concilie van Constantinopel (381) veroordeelde Apollinaris en handhaafde zoowel de Godheid van Christus tegen Arius als Zijn volkomen menselijke natuur tegen Apollinaris. Ten tijde van de Hervorming voerden de *Wederdoopers* een fellen strijd. Zij stonden vóór, dat Christus reeds van eeuwigheid de menselijke natuur had aangenomen en Zijn lichaam uit den hemel had medegebracht, door Maria slechts doorgaand, als water door een goot. *K. Barth* stelt dat Christus is een ander dan Jezus van Nazareth.

¹⁾ Brakel, Red. Godsd. XVIII, 12.

²⁾ In art. 9 der Ned. Gel. Bel. genoemd wegens zijn bestrijding van de Drieëenheid.

³⁾ Synopsis Antitheses, 25. Bavinck, Ger. Dogm. III, 318 v.v.

Op grond van Gods getuigenis heeft de Kerk van de oudste tijden af deze dwaalgeesten weerlegd en vastgesteld, dat de beloofde Messias is waarachtig God en waarachtig en rechtvaardig mensch, Hij heeft de volle menselijke natuur aangenomen, Hij had niet alleen vleesch en bloed (Hebr. 2 : 14), maar ook een ziel (Matth. 26 : 38). Hij had bewustzijn (Marc. 13 : 32) en wil (Matth. 26 : 39). Hij gaf den geest (Matth. 27 : 50). Hij is het Zaad der vrouw (Gen. 3 : 15); van Abraham; van David; mensch uit de menschen, gelijk de Nederlandsche Geloofsbelijdenis zoo schoon in Artikel 18 zegt:

Daarom belijden wij tegen de ketterij der Wederdoopers, die loochenen, dat Christus menselijk vleesch van Zijn moeder aangenomen heeft, dat Christus is deelachtig geworden des vleesch en des bloeds der kinderen; dat Hij een vrucht van de lendenen Davids is naar het vleesch; geworden uit den zade Davids naar het vleesch; een vrucht des buiks van Maria enz.

Rechtvaardig mensch.

Door de ontvangenis des Heiligen Geestes is de menselijke natuur van Christus toebereid tot de vereeniging met den Tweeden Persoon Gods, wyl daardoor de Geborene uit Maria buiten de toerekening van Adams val stond en dus zonder erfzonde, het „heilig Kind Jezus" was. Hij was in het Werkverbond niet begrepen en mitsdien vrij van de schuld en smet der zonde ¹⁾, niet alleen waarachtig, maar ook rechtvaardig mensch. Door die ontvangenis werd *het Heilige* uit Maria geboren, dat Gods Zoon genaamd zou worden (Luc. 1 : 35), *het heilig Kind Jezus* (Hand. 4 : 30), *heilig, onnoozel, onbesmet*, afgescheiden van de zondaren (Hebr. 7 : 26), *het onbestraffelijk en onbevlekt Lam* (1 Petr. 1 : 19).

Deze rechtvaardigheid en heiligheid van de menselijke natuur des Heeren zijn wel te onderscheiden van Zijn Goddelijke volmaaktheid; zij zijn geschonken in het gewrochte des Heiligen Geestes. Daarom was het mogelijk, dat waar God niet kan verzocht worden met het kwade (Jac. 1 : 13), Jezus in Zijn menselijke natuur verzocht werd van den booze (Matth. 4) en van Zijn vijanden (Matth. 19 : 3), ja, zelfs van Zijn discipelen (Matth. 16 : 23). Die verzoeken kwamen echter steeds van buiten tot Hem en hadden geen aanslag in Zijn hart, zooals zij dat bij den gevallen mensch wel hebben.

De Heere is dan ook nimmer in de verzoeking gevallen, doch Hij heeft Zijn verzoeker keer op keer, tot in het vreeselijk lijden

¹⁾ Voetius at 337. Disput. Sel. Theol. I, 113, v.c. V. Maastricht Godgel. V. 10.25. Gravemyer Leerboek pag. 30.

aan het kruis, afgeslagen. Hij kon niet vallen, niet tot zonde verlost worden. *Nestorius*, die de aangeboren volmaakte heiligheid van Christus ontkent, stelt de mogelijkheid in Hem van zondigen, waarvoor Hij Zich door zedelijke inspanning heeft bewaard. De mogelijkheid van zondigen in de menselijke natuur van Christus te stellen, maakt echter de bestendige vereeniging met Zijn Godheid onmogelijk en zet geheel het verlossingswerk der uitverkorenen op losse schroeven. Overwinnend is Christus uit de verzoeking uitgekomen, bevestigend Zijn geloof in Zijn Vader, Die Hem een zaad beloofd had. Ook is Hij door dezen weg de Trooster en Verlosser van Zijn volk, als het verzocht wordt.

Hebr. 2 : 18: Want in hetgeen Hij Zelf, verzocht zijnde, geleden heeft, kan Hij degenen, die verzocht worden, te hulp komen.

Hebr. 4 : 15: Want wij hebben geen hooge priester, die niet kan medelijden hebben met onze zwakheden, maar Die in alle dingen gelijk als wij is verzocht geweest, doch zonder zonde.

De heilige geboorte van Christus is niet gevolg van de zonde-loosheid van Maria. Hoe zou zij zondeloos zijn? Wie geeft een reine uit den onreine? Is Maria niet geboren uit onreinen? Zij roemt dan ook niet in haar zonde-loosheid, maar daarin, dat zij als zondares gezaligd is in Christus, Dien zij haar Zaligmaker noemt:

Luc. 1 : 46, 47: Mijn ziel maakt groot den Heere en mijn geest verheugt zich in God, mijn Zaligmaker.

Maria is de gezegende onder de vrouwen; de moeder des Heeren (Luc. 1 : 42, 43). Zij is door God bestemd om den beloften Messias, onder het hart te dragen en voort te brengen. En toch, hoe hoog begenadigd, zij was in zonden ontvangen en geboren, verdoemelijk in zichzelf, als ieder ander mensch.

De *Roomse kerk* verafgoodt Maria; zij stelt haar vrij van alle zonde, door onbevleete ontvangen. Zij roemt haar als de dochter des Vaders; de bruid des Zoons; de wijze, alle wonderen werkende, met onbeperkte heerschappij toegeruste, almachtige regeester der kerk, die zonder den dood te smaken ten hemel gevaren is. De Maria-vereering verdringt bij Rome de ware Christelijke Godsvereering hoe langer hoe meer ¹⁾.

Ten rechte hebben de Reformatoren zich tegen deze mensch-vergoding verzet, hoewel zij steeds bleven erkennen, dat Maria „de begenadigde” des Heeren is, de „overschaduwde” door de kracht des Allerhoogsten.

¹⁾ Voetius, Sel. Disp. Theol. III, 1031. Hodge III, 285 v.v. Bavinck, Ger. Dogm. III, 30.

De vraag, of Maria meer kinderen heeft verkregen, is van weinig dogmatische beteekenis. Zij is gehuwd met Jozef; waarom zouden uit dat huwelijk geen kinderen kunnen geboren zijn? Vooral de *Roomse kerk* ontkent dit en wil, dat Maria krachtens een heilige gelofte, maagd gebleven is, ook na de geboorte des Heeren. Sinds het Concilie van Nicea werd dit gevoelen steeds sterker voorgestaan en de Lateraansynode stelde het in 649 vast. Maar Gods Woord spreekt in geen geval van een gelofte, waardoor Maria zich tot haar maagdom zou verbonden hebben. Integendeel! Jozef heeft, door den engel des Heeren daartoe vermaand, zijn vrouw tot zich genomen en bekende haar niet, *totdat* zij dezen haar eerstgeboren Zoon gebaar had (Matth. 1 : 24, 25). Ook wordt in Matth. 1 : 18 gesproken van: „*eer* zij samengekomen waren” en dus wordt het huwelijksleven aan Maria en Jozef volstrekt niet ontzegd. Echter heeft de benaming *eerstgeboren Zoon* geen betrekking op de geboorte van meer zonen, doch daarop, dat vóór Hem geen anderen uit Maria zijn geboren. Deze uitdrukking is in dien zin gebruikt in Num. 18 : 15, 16; Ex. 13 : 2; Luc. 2 : 23. Ook was Hij de Eerstgeborene, Die in de wereld werd ingebracht (Hebr. 1 : 6).

Toch is het opmerkelijk, dat vele Gereformeerde godgeleerden van gevoelen zijn, dat „het gelooflijk is, dat Maria maagd gebleven is tot haar dood toe” ¹⁾.

Zoo schrijft *Wollebius*: „Wij gelooven, dat Maria ook na het baren maagd is gebleven; want haar huwelijk met Jozef bestond niet in voortteeling van kinderen, maar in de opvoeding van Christus en een heilige samenvoeging van leven.”

Hiertegen zou kunnen worden aangevoerd, dat gedurig gesproken wordt van *Jesus' broeders* en zusters (Matth. 12 : 46, 47; 13 : 55; Marc. 6 : 3; Joh. 2 : 12 enz.). Ook wordt Jacobus uitdrukkelijk „de broeder des Heeren” genoemd (Gal. 1 : 19). Zij, die het huwelijk van Maria als kinderloos gebleven achten, verstaan dan onder de genoemde broeders en zusters des Heeren, neven en nichten, kinderen van Cleopas of Alphaeus die met de zuster van Maria was gehuwd. De kantteekenaars verstaan door de broeders in het algemeen „bloedverwanten” (Matth. 12 : 46). Anderen zijn met *Epiphanes* van mening, dat die broeders kinderen van Jozef waren uit een ander huwelijk.

¹⁾ A Marck, Merch, 28, 11. De Moor, Brakel, Red. Godsd. XVIII, 12. Zie ook Calvijn, Luc. 1 : 34. V. Maastricht, Godgel. V, 10, 12. Kuyper, Vleeschw. des W. 38-141. vgl. Gravemeyer XII, 28 v.v.

Hoe het zij, de Heilige Schrift leert geenszins een ongehuwden staat van Maria na de geboorte van Christus, noch een leven met Jozef buiten huwelijksgemeenschap en dit sluit de mogelijkheid van geboorte van kinderen niet uit.

Jezus' toenemen.

Als kindeke werd de beloofde Messias geboren, liggende in de kribbe; en Het wies op. Dit opwassen betrof niet alleen Zijn lichaam, maar ook Zijn geest. Zoo werd Hij vervuld met wijsheid en de genade Gods was over Hem (Luc. 2 : 40).

Luc. 2 : 52: En Jezus nam toe in wijsheid en in grootte en in genade bij God en de menschen.

Dit toenemen betrof echter niet Zijn Goddelijke natuur; in God is geen opwassen; Hij is de Alwetende van alle eeuwigheid. Doch naar Zijn menscheit nam Jezus toe in wijsheid en kennis ¹⁾.

Christus was, hoewel de tweede Adam, van den eersten daarin onderscheiden, dat Adam volwassen geschapen werd, aan lijden noch dood onderworpen, terwijl hem het Paradijs tot een woonplaats gegeven werd; maar Christus, ontvangen van den Heiligen Geest, werd als voldragen vrucht van Maria, als een hulpeloos kindeke geboren, Zich aan lijden, smart en dood vrijwillig onderwerpend. Hij kwam op een wereld, die in het booze ligt. In alles is duidelijk, dat Hij niet de menschelijke natuur aannam, zooals deze Adam vóór den val eigen was, maar God zond Zijn Zoon in gelijkheid des zondigen vleesches (Rom. 8 : 3). Dit bracht Zijn toenemen in wijsheid en kennis mede. Deze waren dus van Zijn geboorte af niet zóó volkomen als zij reeds in Zijn vernedering op aarde en daarna in heerlijkheid worden zouden ²⁾. De Roomschen en ook de Lutherschen ontkennen dit en stellen de volkomenheid reeds bij de geboorte, doch de duidelijke uitspraken der Schrift getuigen tegen hen (Luc. 2 : 40, 52). Evenwel sluit dit toenemen in kennis en wijsheid de mogelijkheid van dwalen geheel uit, omdat Zijn verstand niet verduisterd was door de zonde.

De tijd van Christus' geboorte.

De tijd van de geboorte des Heeren was de van God bestemde,

¹⁾ V. Mastricht, Godgel. V, 10, 31. Maresius zegt, dat Christus naar Zijn menschelijke natuur aan eenige onwetendheid onderhevig was. (A.w. 9, 20).

²⁾ Gravemeyer, Leerboek, blz. 54.

in de profetieën eeuwen te voren aangegevene. Die geboorte geschiedde onder de vierde monarchie, die der Romeinen (Dan. 2 : 43—45 onder Keizer Augustus, als Cyrenius over Syrië stadhouder was (Luc. 2 : 1, 2), toen de scepter van Juda nog niet geweken was (Gen. 49 : 10) en dus Juda nog een koninkrijk was, al zat een Edomiet op Davids troon; de tweede tempel stond nog, gebouwd na de Babylonische ballingschap, die heerlijker werd dan die van Salomo, omdat Christus er zou in- en uitgaan (Haggai 2 : 10). Slechts korten tijd na des Heeren geboorte is het koningschap van Juda weggenomen en de tempel verwoest. Christus is op den voorspelden tijd gekomen, eer de zeventig weken ten einde liepen, waarvan Dan. 9 : 24 gesproken had.

De wondervolle geboorte van Christus vervulde niet alleen het verlangen dergenen, die door het geloof begeerd hebben „Zijn dag te zien” ¹⁾, maar opende ook den engelen het heilgeheim van het zaligen van zondaren. Onder het Oud Verbond tuunden de Cherubim op de Arke des Verbonds, om het wonder te mogen inzien, dat de vloekende wet zweeg onder het verzoendeksel. Dit wonder van Gods welbehagen is hun bij de geboorte van den Zaligmaker geopenbaard en zij gaven in aanbidding en verwondering daarvan getuigenis, toen zij zongen in Bethlehems velden: „Eere zij God in de hoogste hemelen; vrede op aarde; in de menschen een welbehagen.” Gods deugden, door de zonde geschonden, zijn met de komst van Christus verheerlijkt tot zaligheid der uitverkorenen; de vrede met God door Hem hersteld en het eeuwig welbehagen Gods zal door Zijn hand gelukkig voortgaan. De Vader heeft Zijn welbehagen in Hem (Matth. 3 : 17) en door Hem in Zijn uitverkoren Kerk. Eens was de mensch een verlustiging Gods; door den val echter werd hij een walgelijke, geworpen op het vlakke des velds; maar in Christus zijn degenen, die in Hem begrepen zijn, weder voorwerpen van het welbehagen des Heeren. Zijn lust is aan haar; zij zijn een koninklijke hoed in de hand huns Gods (Jes. 62 : 3, 4). Daartoe is Christus in de wereld gekomen, opdat Hij zondaren met God verzoenen en in Zijn gemeenschap herstellen

Van Zijn lijden.

In de aanneming van onze menschelijke natuur heeft Zich Christus als Borg der uitverkorenen onder de wet Gods gesteld

¹⁾ Niet alleen naar Zijn Godheid woonde Hij dus in het hart van het volk des Ouden Verbonds, maar als Middelaar omhelsde dat volk Hem door het geloof in beide Zijn naturen (Jes. 9 : 5). Zóó alleen was Hij hun Zaligmaker.

(Gal. 4 : 4). Die onderwerping gold zoowel de wet der natuur en de wetten aan Israël gegeven als de zedelijke wet. Zoo heeft Christus als waarachtig mensch op aarde vertoefd en dat in de gelijkheid des zondigen vleesches. Hoewel Hij geen zonde gekend noch gedaan heeft, is Hij ons in alles gelijk geweest (Hebr. 2 : 17; 4 : 15; 5 : 2). Als een zoon van Abraham naar het vleesch was Hij aan de staatkundige en kerkelijke wetten gehoorzaamheid verschuldigd, die aan Israël gegeven waren.

Luc. 2 : 49: Wist gij niet, dat Ik moet zijn in de dingen Mijns Vaders?

Gal. 5 : 3: En ik betuig wederom aan een iegelijk mensch die zich laat besnijden, dat hij een schuldenaar is de geheele wet te doen.

In het bijzonder onderwierp de Heere Jezus Zich tot verlossing der Zijnen aan de zedelijke wet, door God in het hart van Adam ingeschapen en van den Sinaï in tien geboden afgekondigd ¹⁾).

Rom. 8 : 3: Want hetgeen der wet onmogelijk was, dewijl zij door het vleesch krachteloos was, heeft God, Zijn Zoon, zedende in de gelijkheid des zondigen vleesches en dat voor de zonde, de zonde veroordeeld in het vleesch (vgl. Gal. 4 : 4).

Daardoor verbond Christus Zich en in volmaakte gehoorzaamheid te doen al wat de wet eischt en de straf op hare overtreding gesteld, te dragen. Zoo rustte op Hem de verplichting tot *dadelijke* en *lijdelijke* gehoorzaamheid; beide heeft Hij borgtochtelijk gebracht. Hij heeft daardoor niet alleen het oordeel Gods voor de Zijnen weggenomen, maar hun ook het eeuwig leven verworven, dat in het Verbond der Werken op gehoorzaamheid aan de wet beloofd was.

Zonder krenking van de volkomen voldoening, door Christus aangebracht, kan noch de dadelijke, noch de lijdelijke gehoorzaamheid van den Middelaar geloofend. Evenwel zijn deze door velen miskend. Wat de *dadelijke* gehoorzaamheid betreft, wijzen wij slechts op de volgende bestrijders.

Socinus, die geheel de voldoening van Christus loochende, achtte de dadelijke gehoorzaamheid borgtochtelijk voor anderen te brengen onmogelijk, omdat ieder voor zichzelf verplicht is de wet te onderhouden en dus ook Christus. In geheel Zijn leven was Christus echter Borg, de tweede Adam, mitsdien ook in Zijn stellen onder de wet. Hij is geworden uit een vrouw, geworden onder de wet alleen om de gegebenen des Vaders te verlossen. Socinus stond in zijn bestrijding van de plaatsbekleedende dadelijke gehoorzaamheid van Christus niet alleen.

Piscator ontkennde in 1604 de dadelijke gehoorzaamheid van

¹⁾ Voetius, Sel. disp. Theol. II, 163. V. Mastricht V, 40, 4.

Christus als behoorend tot Zijn voldoening; alleen door Zijn lijden en sterven zou Christus de zaligheid der uitverkorenen hebben aangebracht. En voorts bestrijden allen, die de algemeene verzoening leeren, de dadelijke gehoorzaamheid van Christus als plaatsbekleedend; met name de *Rooschen*; de *Remonstranten*; vele *Mystieken* en *Wederdoopers*; ook de *Lutherschen*. Deze laatsten stellen, dat Christus naar beide naturen Heere der wet was en dus ook niet als mensch voor Zijn Persoon der wet was onderworpen ¹⁾, niettegenstaande Paulus nadrukkelijk zegt, dat Christus geworden is onder det wet. Gods Woord spreekt van de dadelijke en lijdelijke gehoorzaamheid als één geheel, door Christus in de plaats der Zijnen volbracht.

Joh. 17 : 4: Ik heb voleindigd het werk, dat Gij Mij gegeven hebt om te doen.

Door als Borg de wet te gehoorzamen en de straf te dragen heeft Christus den wil Zijns Vaders volbracht.

Joh. 4 : 34: Mijn spijs is, dat Ik doe den wil Desgenen, Die Mij gezonden heeft.

De dadelijke en lijdelijke gehoorzaamheid zijn van elkander niet te scheiden. In beide was Christus de Borg des Verbonds; in beide voldeed Hij wat Gods gerechtigheid eischte tot voering van Zijn eeuwig welbehagen in Zijn uitverkorenen.

Aan dien eisch heeft Christus voldaan. Hij leed in Zijn menschelijke natuur, doch als de van God gegeven Middelaar, Die niet alleen waarachtig en rechtvaardig mensch, maar ook waarachtig God is. Zij, die het lijden van Christus los maken van Zijn Middelaarschap, ontnemen daaraan de eeuwige waardij. Ten rechte merkt *Leydekker* dan ook op: „Het is een rauwe dwaling te zeggen, dat Christus als Middelaar niet geleden heeft, omdat Hij als mensch alleen gestorven is ²⁾”. Ook *à Marck* heeft tegen *J. Braunius*, die met hem hoogleeraar te Groningen was, er eveneens nadruk op gelegd, dat Christus *als Middelaar* geleden heeft.

Het lijden van Christus was *voorzegd* en in de offeranden en voorbeelden afgeschaduwd. Talrijk zijn de profetieën van het lijden van Christus. Reeds in de moederbelofte wordt van Hem *voorzegd*, dat satan Hem de verzenen vermorzelen zal (Gen. 3 : 15); de Psalmen zijn vol van het lijden, dat op den Messias

¹⁾ Bayleek, Ger. Doqm., III, 416.

²⁾ M. Loydoker, Kort Begrip, IV, 16.

komen zou (Ps. 22; Ps. 40; Ps. 69; Ps. 89) en de profeten hebben als om strijd Christus' lijden aangekondigd en beschreven (Jes. 53; Zach. 13).

De zond- en schuldoffers wezen erop, dat de gemeenschap met God door de zonde was verbroken en alleen door bloedstorting zou worden hersteld (Lev. 4—6). In de oplegging der handen op het offerdier droeg de offeraar zijn zonde op dat dier over; daardoor werd het dier des doods waardig en zijn bloed tot verzoening uitgestort (Lev. 4 : 4, 15; 16 : 21; 2 Kron. 29 : 23). Als het volk zwaar gezondigd had, werden buitengewone offers ter wegneming van de zonde gebracht (2 Sam. 24 : 25; 2 Kron. 29 : 8—11).

Op den grooten verzoendag werden al de zonden des volks weggenomen (Lev. 16 : 16; Num. 29 : 7—11).

In het bijzonder was het Paaschoffer tot verzoening van de zonden des volks gegeven (Ex. 12). Evenwel kon het bloed van stieren en bokken de zonden niet wegnemen, noch de consciëntie reinigen van de doode werken om den levenden God te dienen; de offeranden onder Israël hadden slechts symbolische beteekenis en wezen heen naar het eenig offer, dat God alleen behagen kan, en dat niet zou gebracht worden door een priester, die zelf zondaar was, maar door Hem, in Wien het welbehagen des Vaders is, Die priester is naar de ordening van Melchizédek en Die in stede van dierenbloed, Zijn eigen bloed zou storten en Zijn ziel tot een schuldoffer zou stellen (Jes. 53 : 10).

Ps. 40 : 7: Gij hebt geen lust gehad aan slachtoffer en spijsoffer. Gij hebt Mij de ooren doorboord, brandoffer en zondoffer hebt Gij niet geëischt.

Jerem. 7 : 22: Want Ik heb met uw vaders.... niet gesproken, noch hun geboden van zaken des brandoffers of slachtoffers.

Hos. 6 : 6: Want Ik heb lust tot weldadigheid en niet tot offer; en tot de kennis Gods, meer dan tot brandofferen.

Wezen alzo de offeranden den komenden Messias aan in Zijn lijden en sterven, ook in verschillende *personen* was deze *vernedering* des Heeren aan het volk voorgesteld. Jozef, David, Jona zijn wel van de meest sprekende typen van Hem, Die door de diepste vernedering Zijn Kerk verlossen zou. Op Christus was dan ook het oog van het ware Israël gericht; door het geloof heeft het volk Zijn offerande ter wegneming van alle zonden omhelsd; ook de geloovigen van het Oude Testament zijn niet anders dan door Jezus' bloed behouden; zij kenden ook geen anderen naam onder den hemel, om zalig te worden en konden geen rust voor hun zielen vinden dan in den eenigen en volkomen Hoogepriester en Diens offerande.

Lijden van de geboorte af.

Geheel het leven des Heeren op aarde is één offerande geweest. Zijn borgtochtelijk lijden ving niet eerst aan met de zonsverduistering, doch bij Zijn geboorte.

Zoo wij reeds opmerkten, loochenen de *Socinianen* dat Christus geleden heeft tot voldoening der zonde. Zijn lijden zou alleen ten doel hebben gehad Zijn leer te bevestigen; ons een voorbeeld van lijdzaamheid te geven; ons, wanneer wij verzocht worden, Zijn hulpe te bieden en de voorzeggingen en voorbeelden te vervullen. Hun dwaling hebben wij reeds weerlegd, toen wij van de noodzakelijkheid des Middelaars spraken.

Hoe gevaarlijk was ook de dwaling van *Jacob Alting* († 1679) en van zijn leerling *H. A. Roëll* aangaande het lijden van Christus, als zou Hij

„aan Gods gerechtigheid voldaan hebben alleen in de drie uren van de verduistering der zon en dat de overige kwalen van Christus, die voor en na die uren Hem overkomen zijn, niet voor *vergeldend* en *richterlijk* moeten gehouden worden, maar alleen voor *overtuigende* en tot den strijd met den satan behoorende, gelijk mede tot de vervulling van voorzeggingen en voorbeelden“¹⁾.

Behalve à Marck hebben *Melchior Leydekker*²⁾, *V. Maastricht*³⁾ en *Brahé*⁴⁾ deze dwaling bestreden. Van Zijn ontvangen en geboorte af heeft de Borg de zonden Zijns volks gedragen en Zich het op de zonde rustend lijden onderworpen.

Hij is met smarten voortgebracht door een geringe en verachte maagd, in allerdiepste vernedering; Hij onderwierp Zich de smartelijke besnijdenis ten achtsten dage, makend het Verbond der Genade vast in Zijn bloed (Ex. 24 : 8; Matth. 26 : 28; Marc. 14 : 24).

Op de besnijdenis volgde de moordaanslag van Herodes en de smadelijke vlucht naar Egypte, waardoor de profetie van Hos. 11 : 1 in vervulling trad (Matth. 2 : 14, 16). Zijn wederkomst uit Egypte, wijkend voor Archelaüs; Zijn wonen in Nazareth, een geringe plaats in het verachte Galilea, gevoegd bij een arme opvoeding is één aanhoudende vernedering geweest van Hem, Die op Zijn kleed en op Zijn dij geschreven heeft: *Koning der koningen en Heere der heeren*.

Na een meer verborgen leven gedurende dertig jaren, trad

¹⁾ A Marck, Merch XX. Dat à Marck hier het oog heeft op Jac. Alting en Roëll, die in zijn dwaling in dit stuk Alting volgt, wordt medegedeeld door De Moor (Comm. III, 20, 20).

²⁾ M. Leydekker, Kort Begrip, IV, 16.

³⁾ V. Maastricht, Godgel., XI, 34.

⁴⁾ Brahé, Aamm. Walch. Art., II, § 48.

de Heere in het openbaar op. En hoe was dat optreden? Wederom in dienstknechtelijke gestalte. Hij begeerde den doop van Johannes, wyl het betaamde alle gerechtigheid te vervullen. In dien doop geeft de Vader getuigenis van den hemel en daalt de Heilige Geest neder op Hem en aanvaardt Christus openlijk het ambt, waartoe Hij verordineerd is. Maar ook oogenblikkelijk volgt op het volheerlijk geroep des Vaders, dat deze arme, versmadede Jezus Zijn geliefde Zoon is, de verzoeking des satans in de woestijn en daarna één onophoudelijke strijd met en verachting door de Joden. Christus doorgrondde al het doen en laten en denken Zijner tegenstanders; Hij zag hun veinzerij; Hij kende hun vijandschap. Hem kwelden al de zonden. Indien Loth zijn rechtvaardige ziel dag en nacht kwelde in Sodom, hoeveel te meer moet geheel het leven van Christus op aarde één kwelling en smart geweest zijn, dewijl Hij geen zonde gekend noch gedaan heeft. *Hij was in gevaren* (Matth. 12 : 14; Marc. 3 : 6; Joh. 7 : 1; 8 : 59). Hem *hongerde* (Matth. 4 : 2) en *dorstte* (Joh. 4 : 17). Hij was *arm* (Matth. 8 : 20), droeg *smaad* en *laster* (Matth. 11 : 19; 12 : 24; Joh. 8 : 48). Zijn aangezicht verbergde Hij niet voor smaadheden en speeksel (Matth. 26 : 67). Hij werd *verzocht van den duivel* (Matth. 4 : 1; Hebr. 2 : 18). Hij was *ontroerd* (Joh. 12 : 27); *bedroefd, gefolterd* met helsche benauwdheden (Matth. 26 : 37, 38; Hebr. 5 : 7). Hij werd *gebonden, geslagen, gegeeseld; met doornen gekroond; gekruist*. Wie beschrijft het lijden van Christus in ziel en lichaam beide van Zijn geboorte aan; en al dat lijden was borgtochtelijk, in de plaats en ten goede Zijner uitverkorenen. En in geheel dat lijden droeg Hij den toorn Gods tegen de zonde. Hoewel Hij wist, wat de beker inhield, heeft Hij Zich vrijwillig tot het dragen van den vollen toorn Gods en tot den dood bereid. Hij wist, dat de ure Zijner offerande gekomen was; Hij sprak ervan tot Zijn discipelen; Hij at met hen het Pascha vóór Zijn lijden en zong den lofzang en ging, welbewust van wat daar geschieden zou, naar den hof van Gethsémané, om als de laatste Adam te herstellen, wat ons aller verbondshoofd in den hof van Eden had doorgebracht.

Niet als een weerloos martelaar gaat Christus den dood tegemoet; maar als de Borg Zijner uitverkorenen en als de Koning der koningen; als de Leeuw uit den stam van Juda treedt Hij den dood tegen, om satans kop te vermorzen in den bangen strijd, waarin Hij Zich Zijner overwinning bewust is.

Zijn lijden in de menselijke natuur is onbeschrijflijk groot. In den hof van Gethsémané klaagde de gezegende Borg: „Mijn

ziel is bedroefd tot den dood toe." Hij was omringd van droefheden. De toorn Zijns Vaders werd op Hem uitgestort; de zonden Zijns volks benauwdten Hem; satan wierp zich op Hem met al zijn helle machten. Ja, zoozeer werd Christus benauwd, dat Zijn zweet werd gelijk groote druppelen bloeds, die op de aarde afliepen. Indien Hij naar Zijn Godheid de menselijke natuur niet had ondersteund, ware deze bezweken en toch heeft die Goddelijke ondersteuning Zich teruggetrokken tot het alleruiterste, zoodat een engel kwam om Christus te versterken (Luc. 22 : 43) en Hij tot driemaal bad: „Vader, of Gij wildt dezen drinkbeker van Mij wegnemen; doch niet Mijn wil, maar de Uwe geschiede" (Luc. 22 : 42; Matth. 26 : 39).

Hoe is deze bede te verstaan? Wordt de eisch Hem gesteld, Hem te zwaar? Zoekt Hij nu ontkoming van den dood? Neen, Hij had geen berouw, dat Hij het Verbond der Verlossing met den Vader had aangegaan. Hij bidt, met volkomen onderwerping aan den wil Zijns Vaders. Sommigen zien in de bede van Christus de uiting van Zijn menselijke natuur, die, hoewel met onderwerping, verlossing uit dit lijden begeert, want Christus was ook waarachtig mensch. Hij zou in dit bidden dan verworven hebben, dat Zijn volk met onderwerping aan den wil des Heeren bidden zal om verlossing uit het lijden, dat het treft.

Perkins is van oordeel, dat deze bede opkwam uit de beroering van het gemoed en dat het een strijd was van verscheiden begeerten in verschillende opzichten¹⁾. *Voetius* ziet hier twee onderscheiden begeerten, n.l. die naar den allen menschen ingeschapen drang om van het kwade vrij te blijven en die naar de eere Gods. De eerste zou Christus dan conditioneel, de laatste absoluut gewild hebben als het doel, dat ook de dood op zichzelf beminnelijk doet zijn, zooals de geloovigen den dood begeeren, dien de natuur echter ontvlucht en dien zij op zichzelf niet begeeren (Rom. 7, Fil. 1)²⁾. Met *Voetius* stemt à *Marck's* beschouwing overeen³⁾. *De Kantteekening* schrijft bij Matth. 26 : 39: „Naar de genegenheid die de menselijke natuur is aangeschapen om haar eigen verderf te ontvlieden, welke Ik nochtans Uw wil in alles onderwerp; en daarom is deze genegenheid van Christus zonder zonde geweest". *Gravemeyer* oordeelt, dat Christus den natuurlijken weerwil van het zwakke vleesch den Vader ten offer brengt⁴⁾. *Brakel* zoekt de verkla-

¹⁾ Perkins *Werken*, I, 218 v.v.

²⁾ Voetius, *Sol. Disp. Theol.*, II, 282.

³⁾ A. Marck, *Merck*, XXI, 9.

⁴⁾ Gravemeyer, *Leerboek*. Blz. 66.

ring dezer bede daarin, dat Christus te voren niet wist, hoe bitter deze kelk was ¹⁾). Anderen hebben in deze bede den nadruk laten vallen op de woorden „dezen drinkbeker”. De Heere Jezus verlangt Zich ten offer te geven. Meer nog wacht Hem, dan het lijden in Gethsémané. De volkómen voldoening aan het geschonden recht Gods zal Hij geven aan het kruis. Hij is Zich dit geheel bewust; daartoe is Hij met Zijn ziel Borg geworden voor Zijn uitverkorenen. Dat het dan den Vader behage uit *deze ure* Hem te verlossen, opdat Hij het gansche werk volbrengende.

Hoe het zij, Christus geeft Zich gewillig; uit eeuwige liefde drinkend den beker van Gods toorn en tot den dood Zich gevend, om den wil Zijns Vaders te volbrengen, die Zijn spijze was.

Hebr. 5 : 7, 8: Die in de dagen Zijns vleesch es gebeden en smeekingen tot Dengene, Die Hem uit den dood kon verlossen, met sterke roeping en tranen geofferd hebbende, en verhoord zijnde uit de vreeze, hoewel Hij de Zoon was, nochtans gehoorzaamheid geleerd heeft uit hetgeen Hij heeft geleden.

Pontius Pilatus.

Weggevoerd wordt Christus; voor den Romeinschen rechter, Pontius Pilatus, gesteld en door dezen veroordeeld tot den kruisdood, nadat het Sanhedrin Hem, als ware Hij een godslasteraar, des doods schuldig heeft verklaard (Matth. 26 : 66) en de Joden Hem verworpen hebben, roepende: „Wij hebben geen koning dan den keizer” (Joh. 19 : 15). Om die verwerping rust een oordeel op de Joden; het bloed van Christus komt over hen en hun kinderen (Matt. 27 : 25), gelijk in de vreeselijke en gruwelijke mishandelingen van hen zichtbaar is. Dat oordeel zal vanwege hun verharding en aanhoudende Messias-verwerping op hen blijven rusten tot den dag hunner bekeering komt, totdat de volheid der heidenen zal ingegaan zijn. En alzoo zal geheel Israël zalig worden (Rom. 11 : 25, 26).

De rechterlijke veroordeeling door Pontius Pilatus is van zeer groote beteekenis. De Heidelberger Catechismus wijst op die beteekenis in Zond. 15, zeggend dat Hij, onschuldig onder den wereldlijken rechter veroordeeld zijnde, ons daarmede van het strenge oordeel Gods, dat over ons gaan zou, bevrijd heeft.

Pilatus was een *wereldlijk* rechter, d.w.z. de officieele rechter. Hij was een man van de wereld; vreemd van de genade en van de waarheid Gods; een wereldsch man. Doch daarop wordt niet zoozeer gezien, als hij een *wereldlijk* rechter genoemd wordt.

¹⁾ Brakel, Red. Godsd. XXII, 5c.

Deze aanduiding zegt ons, dat aan hem de uitoefening van het recht in Kanaän was toebetrouwd. Door de overheersching der Romeinen kwam de officieele rechtspraak niet aan het Sanhedrin toe, doch aan den stadhouder Pontius Pilatus. Hij sprak recht. Hij had naar van God opgelegden plicht het recht te handhaven en te volvoeren. De oefening van het recht was in Kanaän dus gelegd in handen van de Romeinen, bij wie de ontwikkeling der rechtskennis tot zeer groote hoogte gekomen was, zoodat het tot op den huidigen dag als bron van studie voor alle rechtsgeleerden geldt. En nu is de Heere Jezus gesteld voor den officieelen Romeinschen rechter, en door hem, hoewel onschuldig zijnde, veroordeeld tot den kruisdood. Hij is *rechterlijk* gevonden. Daarop kwam het aan, opdat Hij Zijn uitverkorenen in het recht Gods vrijmaken zou en Sion door recht verlost werde (Jes. 1 : 27). In den sluipmoord van Herodes mocht Christus niet omkomen; noch in een volksoproer. Als de Joden Hem van den top des bergs wilden afwerpen (Luc. 4 : 29) of Hem wilden steenigen (Joh. 10 : 31—33) ontweek Hij hun. Aan Gods recht verviel Adam met zijn nageslacht; het rechterlijke vonnis Gods rust op hen en in rechterlijke veroordeeling moest Christus het vrijsprekend vonnis verwerven. Door de rechterlijke veroordeeling onder den *wereldlijken* rechter heeft Hij in de vreeschaar van Gods recht Zijn uitverkorenen vrijgemaakt, want door de rechtspraak van Pilatus liep het recht Gods. Wel verdraaide Pilatus het recht en maakte hij zich schuldig in zijn hoogwaardig ambt, maar ook door die verkromming van het recht door Pilatus liep het onkreukbaar recht des Heeren. Dat recht veroordeelde den Onschuldige, Die schuldig stond, omdat Hij in de plaats van Zijn volk trad en Hij de zonden der Zijnen op Zich had genomen. In Zijn veroordeeling is Zijn volk veroordeeld en in Zijn voldoening is voor Zijn uitverkorenen voldaan, die in Hem gerechtvaardigd zijn en door Hem met God verzoend. De verlossing der uitverkorenen is onwrikbaar gegrondvest op het rechterlijke vonnis Gods, dat over Christus gegaan is.

„Zoo is er dan nu geen verdoemenis voor degenen die in Christus Jezus zijn.” (Rom. 8 : 1).

In het lijden van Christus ligt daarenboven een bron van troost voor Gods volk op aarde. Hij heeft voor de Zijnen een gehelligd recht verworven op het leven en al hun nooddrift. Hij bad voor hen: „Vader, Ik bid niet, dat Gij hen wegneemt uit de wereld, maar dat Gij ze bewaart voor den booze.” Hij voerde